
About Rene Descartes

——
रेने देकार्तदरुनम्

——
Document Information

Text title : About Rene Descartes

File name : renekArtadarshanam.itx

Category : misc, article, pradiptakumArananda

Location : doc_z_misc_general

Author : (Copyright) Pradipta Kumar Nanda, Kendrapara, Orissa pknanda65 at gmail.com

Transliterated by : Pradipta Kumar Nanda

Proofread by : Pradipta Kumar Nanda

Acknowledge-Permission: (Copyright) Pradipta Kumar Nanda

Latest update : June 27, 2022

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

June 27, 2022

sanskritdocuments.org

రేనే దేకార్తదర్శనమ్

లేఖకః - నన్దప్రదీప్తకుమారః
దేశః కాలః పరిచయశ్చ-

పునర్జాగరణయుగస్య బుద్ధివాదినో మహతో దార్శనికస్య దేకార్తమహోదయస్య ౧౫౯౬శ్రీష్టాబ్దే మార్చమాసస్య ఏకత్రింశత్తమే దివసే ప్రాన్యదేశస్య తురేన నగరస్య లాహై ఇత్యస్మిన్ స్థానే ఆవిర్భావో జాతః | తస్య పితుర్నామ జోకిమడేకార్త తథా మాతుశ్చ నామ జిసిబ్రోచార్డ ఆసీత్ | జన్మనః కియద్దినాత్ పరం హి తస్య మాతృవియోగో సంజాతః | స్వాస్థ్యగతసమస్యా తస్య చిరసహచర అభూత్ | దేకార్తః స్వభావేన వినయా తథా చరిత్రవాన్ ఆసీత్ | గణితవిద్యాయాం తస్య పారదర్శితా ఆకాశమష్పితా | దేశభ్రమణాయ తస్య మనసి భావనా తీవ్రా జాతా | పశ్చాత్తః సైన్యవిభాగే యోగదానం కృతవాన్ |

కృతయః-

హలాంజ్ఞ ఇత్యస్మిన్ స్థానే నివాసమయే తేన Discours de la Methode (దార్శనిక పద్ధతివిచారః) Meditationes de prima (ప్రాథమికదర్శనమన్తనమ్) ఏవం చ Principia philosophia (దార్శనికసిద్ధాంతః) ఇతి సుప్రసిద్ధాః త్రయో గ్రన్థా విలిఖితాః | పశ్చాత్తః The passion of the soul నామకం పుస్తకం విరచ్య స్టకహోమ (stockhome) రాజ్యే ప్రాదదాత్ | అన్తే తత్ర నిమోనియా (pneumonia) రోగోక్రాంతః సన పశ్చుతామవాప |

న కేవలం దర్శనశాస్త్రే అపితు గణితవిద్యాయాం జ్యోతిర్విజ్ఞానే చాపి తస్య మహత్వపూర్ణా ప్రతిభా ఆసీత్ |

దార్శనికసిద్ధాంతః- (జ్ఞానమీమాంసా)

జ్ఞానం సాధయితుం బుద్ధేరావశ్యకతా బలీయసీ | ఏతస్మాత్ కారణాత్ జ్ఞానమీమాంసాసు బుద్ధివాదోస్వ్యతమో వరీవర్తి | బుద్ధి-అనుభవయోః కదాచిత్ ఐకత్వం సమామనన్తి విద్వాంసః | తౌ జ్ఞానస్య సాధకత్వేన స్వీకృతౌ | అనుభవజ్ఞానోత్పత్తిర్దర్శనాత్ | అనుభవజన్యజ్ఞానమయధార్థమితి కేచిత్ | జ్ఞానప్రాప్త్యర్థమనుపయుక్తత్వాత్ | తన్నయే సార్వభౌమికత్వమనిర్వార్యత్వమితి ద్వివిధం యధార్థజ్ఞానస్య లక్షణమ్

। సార్వభౌమికత్వం యథార్థజ్ఞానస్య ఏకో గుణః । అనిర్వార్యత్యమపరః । ఆద్య
 న సార్వకాలికః ద్వితీయః అపవాదరహితః । ద్వయోః మిశ్రణేన చత్వారవత్
 గుణద్వయస్య సంయోగేన సత్యప్రతితిః, అన్యథా వ్యభిచారాశంకా । నను జ్ఞానస్య
 జననీ బుద్ధిః తత్కథం కదాచిత్ మిథ్యాజ్ఞానానుభవాశంకా ఇతి చేద్ సత్యం కదాచిత్
 దుష్టబుద్ధ్యా హి మిథ్యాజ్ఞానానుభవదర్శనసమ్భవాత్ । సత్యాన్వతయోః మిథునీకృత్య
 జ్ఞానమీమాంసాసమ్భవాచ్చ । అత్ర యథార్థజ్ఞానం నామ సాంసారికజ్ఞానాద్భిన్నమ్
 సార్వభౌమికమనిర్వార్యకేవలమ్ । అత్ర జ్ఞానస్య విషయో న సంసార అపితు శాశ్వతః
 సత్యశ్చ । బుద్ధ్యా యథార్థజ్ఞానమ్ । బుద్ధౌ బీజరూపేణ తత్సత్ । జ్ఞానసిద్ధౌ బుద్ధేః
 క్రియాశీలతా అవిసంవాదీ । ఇయం పద్ధతిర్నిగమనాత్మికా । అనయా సుప్తబీజస్య
 అంకురోద్ధమో జాయతే । గాణితికం జ్ఞానం సర్వోత్కృష్టతరం పరమాదర్శమితి
 దేశార్తమహోదయానాం విశిష్టసిద్ధాంతః । గాణితం నామ బౌద్ధికమ్ । సర్వదామవితథమ్
 । గాణితకచింతనపద్ధత్యా సర్వాణి అన్తర్నిహితాని జ్ఞానాని పరిప్రకాశితాని భవన్తి అన్యథా
 నిఃసన్నిగ్ధసర్వమాన్యసత్యస్యాసమ్భవాత్ । నిశ్చితజ్ఞానప్రాప్త్యర్థం దేశార్తమహోదయస్య
 బుద్ధివాదః పునర్జాగరణయుగస్య ఆయమారమ్భ ఇతి న విప్రతిపత్తిః ।

సన్దేహవిధిః-

తత్ర ఆశ్చర్యాదేవ జ్ఞానసిద్ధిరితివిశ్వవిఖ్యాతగ్రీక్ దార్శనికాః ప్లేటోపాదాః । విశ్వాసాదేవేతి
 మధ్యయుగీయాః । సన్దేహాదితి దేశార్తసిద్ధాంత అత్ర బలవత్తరః । సంశయవహ్నిముత్తీర్య
 శుద్ధసువర్ణవత్ సత్యం ప్రతిష్ఠితమ్ । సత్యముద్ధాటయితుం సంశయస్యావశ్యకత్వాత్
 । అన్యథా సత్యస్వీకరణమసమ్భవమ్ । అత్ర సంశయః సాధనం న సాధ్యమ్ ।
 తత్తు నిశ్చయాత్మకమితి । కస్మిన్నపి విషయే సిద్ధాన్తగ్రహణాత్ప్రాక్ తద్విషయే
 పూర్వధారణాయాః పరిహారమవశ్యమేవ కర్తవ్యమ్ । ప్రత్యక్ష-పరోక్షాభ్యాం జన్యం
 జ్ఞానం సన్నిగ్ధమ్ । త్రికాలబాధరహితం నిఃసన్నిగ్ధం లబ్ధం తస్మిన్ విషయే సన్దేహ
 అవశ్యమేవ కరణీయః । వైజ్ఞానికేస్మి సన్దేహాః కర్తవ్యః । తద్వత్ ఇన్ద్రియేణ ఆగమేన
 వా ప్రాప్తం జ్ఞానం కదాచిత్ అసత్యాశ్చితమేవ । రూఢి పక్షపాతాన్ధవిశ్వాసాదిభిః
 సమన్వితత్వాత్ । దేశార్తమహోదయస్య ఇయం పద్ధతిః యదివా సన్దేహాశ్రితా తథాపి
 స న సన్దేహవాదీ ఆసీత్ । తన్నయే సత్యం స్వతఃసిద్ధం నిశ్చయాత్మకశ్చ ।
 తస్య సార్వభౌమత్వం సహజత్వమబాధితత్వం సర్వాదౌ స్వీకార్యమ్ । సాధ్యసత్యం
 సాధయితుం సన్దేహరూపస్య సాధనస్యావశ్యకతా జాయతే । ఉభయోర్మధ్యే ఉపేయ-
 ఉపాయభావస్తేన కల్పితః । యద్వా సత్యం లక్ష్యమ్ సన్దేహాశ్చ లక్షణమ్ । యదివా
 దేశార్తమహోదయేన సన్దేహాత్మకమిన్ద్రియజ్ఞానం, సన్దేహాత్మకవైజ్ఞానికజ్ఞానం స్వీకృతం

తథాపి తేన నిఃసన్దిగ్ధం సత్యముత్థాపయితుం సన్దేహకర్తురాత్మనః అస్తిత్వం స్పష్టతయా ప్రతిపాదితమ్ ।

ఆత్మవిచారప్రసంగే తేన ఉక్తం

అహం చిన్తయామి అహమస్మి (I think therefore I exist) ఇత్యత్ర అనయోః సంయోగార్థం అతః శబ్దస్య ప్రయోగో యుక్తియుక్తః స్యాత్ । సుతరాం సన్దేహకర్తురస్తిత్వమత్ర అబాధితవిషయ ఉచ్యతే । తన్నయే ఆత్మా చిన్తనశీలో మననశీలశ్చ । మననమేవ ఆత్మనో ధర్మః । యది ఆత్మా నాస్తి తర్హి కేన సన్దేహః క్రియతే । దేకార్తమహోదయస్య సిద్ధాంతః పాశ్చాత్యదర్శనేషు స్వకీయం స్థానం భజతే ఇత్యత్ర నాస్తి విసంవాదః । అలమతివిస్తరేణ ।

— లేఖకః - నన్దప్రదీప్తకుమారః

శ్రీజగన్నాథ సంస్కృతవిశ్వవిద్యాలయః పురీ

Written by Dr. Pradipta Kumar Nanda, Kendrapara, Orisa pknanda65 at gmail.com

---

—
About Rene Descartes

pdf was typeset on June 27, 2022

—

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

